דער יידישער טעאטער אין ישראל

צו דעם 30 יאריקן יובל

פון

די קליינע מענטשעלעך

גריגורי לאמפע　　שמואל סגל　　שמואל עצמון

״דאס רעדל דרייט זיך״

פון

שלום-עליכם

באארבעט: אליהו גולדנברג　　רעזשי: אליהו גולדנברג-שמואל בונים

התיאטרון היידי בישראל
פונדאציע קאמיטעט - מועצת העמותה

פארזיצער - יושב ראש
שלמה להט
וויצע-פארזיצער - סגן יושב ראש
נתן וולוך*

אברהם אגמון
אליעזר אורן *
עפרה אליגון*
יעקב אלפרין
יצחק ארצי*
דרי י.ח. בילצקי
ישראל בקר
אהרון דברת
מרים זוהר
פרופי חוה טורניאנסקי
מילוא כרמון
יונתן לבני
השופט דב לוין
אברהם לתר*
ירוחם משל
משה נוידרפר*
אברהם סוצקבר
יצחק פדרמן
ישראל פולק
פינקל שמעון
אתל קובינסקה
יצחק קורן
דוד רוטלוי**
פרופי חנא שמרוק
שמואל עצמון-דירעקטאר - מנכ״ל

** פארזיצער פון-דעם דירעקטארן - ראט
** יושב ראש הנהלת העמותה
* דירעקטארן-ראט - הנהלת העמותה

מנהל אדמיניסטרטיבי - אליעזר צייזלר
מנהלת הפקות - ארנה עוזר
מזכירת התיאטרון - אורלי חסיד
מנהל חשבונות ראשי - חיים אורן
יחסי ציבור - מיכאל שושן
שיווק - ענבל אשל
ביצוע תפאורה - א.א.
תפעול הצגה - אבי פרידמן

רחי ביאליק 28 תל-אביב 63324
טל. 5104660 . Tel Tel-Aviv 63324
28, Bialik St. פקס. 5104659 .Fax

התיאטרון היידי בישראל
דער יידישער טעאטער אין ישראל
The Yiddish Theater of Israel

יידיש - אותה שפה שהיתה במשך כמה מאות שנים שפתו של חלק נכבד מן העם היהודי במזרח אירופה ובמערבה. שפה, בה נוצרו נכסי־צאן־ברזל של תרבות, ספרות ותיאטרון, ששימשו יסוד לתרבות העברית החדשה.
מזה שנים שותפים רבים לתחושה, כי היידיש לא אמרה עוד את המילה האחרונה וכי לתרבות היידית מקום חשוב גם בחיי התרבות המודרניים. על־כן נדרש מאמץ דחוף להצלת היידיש מהניוון המאיים עליה, לשימורה ולטיפוחה.
מגמה זו הוגשמה הלכה־למעשה בהקמת התיאטרון היידי הישראלי: תיאטרון אמנותי רפרטוארי, המעלה על הבמה, בשפת המקור, את מיטב היצירה התיאטרלית היידית. פעילותו של התיאטרון מתרכזת בישראל, בתל־אביב, כשההצגות נערכות באולמו המודרני של בית ״יד־לבנים״. בעתיד, ייצא התיאטרון מזמן לזמן לאירופה ויופיע בפני הקהילות היהודיות בתפוצות.
התיאטרון הוקם בעזרתה של עיריית תל־אביב ושל ראש־העיר, מר שלמה להט, העומד בראש ההנהלה הציבורית של התיאטרון, בה חברים, מלבדו, שורה ארוכה של נציגי־צבור, אנשי־רוח ואמני־תיאטרון. עבור רבים מהאמנים היהודים מימשה הקמת התיאטרון חלום ישן.

יידיש־אָט דער לשון, וואס איז אין משך פון דורות געווען די אומגאנג־שפראך פון גאר אַ וויכטיקן טייל פון אונדזער פאָלק אין מזרח אייראפע און אויך אין מערב, האט געשאפן אוצרות פון קולטור, ליטעראטור און טעאטער. דאס אלץ האט געדינט ווי דער פונדאמענט פאר דער נייער עברית־קולטור.
שוין יארן זענען מיר עדות צו דעם געפיל, אז יידיש האט נישט געזאגט זיין לעצט ווארט, און די יידישע קולטור קאן פארנעמען א וויכטיקן פלאץ אויך אין דער מאָדערנער קולטור. דערפאר נויטיקן מיר זיך אין א באזונדערן אנשטרענג צו ראטעווען דעם יידיש מעדיום פון פארגעסונג דורך פלעגן אלע זיינע ווערטן.
אט דער ציל איז פארווירקלעכט געווארן דורך גרינדן דעם יידישן טעאַטער אין ישראל. א רעפערטואר־טעאַטער, וואס פירט אויס פיעסן אין יידיש פון גאלדענעם רעפערטואר פון אמאליקן רומפולן יידישן טעאטער. די טעטיקייט פון טעאטער קאנצענטרירט זיך אין ישראל, אין תל־אביב. די פארשטעלונגען ווערן געגעבן אין דעם מאדערנעם זאל פון ״יד לבנים״. עס זענען פאראויסגעזען טורנייען קיין אייראפע, כדי אויפצוטרעטן דארט אין די גרעסערע יידישע קהילות.
דער טעאטער איז געגרינדעט געווארן מיט דער הילף פון דער תל־אביבער מוניציפאליטעט און דעם שטאט־פרעזידענט שלמה להט, וועלכער שטייט בראש דעם געזעלשאפטלעכן קאמיטעט פון טעאטער. אויסער אים זענען אויך מיטגלידער אין קאמיטעט א גאנצע ריי פארשטייער פון דער ישראלדיקער געזעלשאפטלעכקייט, גייסט־מענטשן און טעאטער־קינסטלער. פאר א גרויסן טייל פון יידישע קינסטלער איז דאס יידישע טעאטער א פארווירקלעכונג פון גאר אן אלטן חלום.

ההצגות בת״א מתקיימות באולם הבית של התיאטרון ע״ש ססיל ולאון פישמן בבית ציוני אמריקה -דניאל פריש 1
התיאטרון היידי בישראל נתמך על-ידי משרד החינוך והתרבות ועיריית ת״א-יפו

...צווישן די טיפן וואס דאס יידישע פאלק האט ארויסגעגעבן פון זיך געפינען זיך אזעלכע וואס גייען אוועק פון אונז, וואָס שטארבן אָפּ —

שרייבן וועגן לעבעדיקע איז אַ פארגעניגן — באשרייבן די וואָס שטאַרבן אָפּ — איז אַ מצוה —

זיי בעטן זיך: מאלט אונז, באשרייבט אונז! באשרייבט אזוי אז די קומענדיקע דורות זאלן אונז געדענקען און קיינמאל נישט פארגעסן.

שלום עליכם

פראגראם

1. די שטאט פון די קליינע מענטשעלעך
2. כתרילעווקער רעסטאראנען
3. דער ליידיקגייער...
4. קאנקורענטן...

הפסקה

דאס רעדל דרייט זיך

צו אייער דינסט, ראט און פלאן - אומזיסט!
לשרותכם ייעוץ ותכנון - חינם!

BEZALEL ST. 37 רח' בצלאל
RAMAT-GAN רמת-גן
(OFF DIAMOND EXCHANGE BUILDING) (מאחורי בנין בורסת היהלומים)
TEL. (03) 7511112-3 :טלפון

עלית נסיעות ותיירות בע"מ
ELITE TRAVEL & TOURS Ltd.

שמואל סעגאל

שוישפילער אין דעם נאציאנאלן ישראל-טעאטער "הבימה". געבוירן אין פוילן (גאליציע). דערצויגן אין ישראל אין א ישיבה, געענדיקט די דראמאטישע אקאדעמיע אין לאנדאן. דערשינען אין טעאטער אין א פול-פארביקע גאלעריע פון טיפן. לעצטנס באטייליקט זיך אין די פארשטעלונגען פון דער "הבימה" איבער דער וועלט ווי פאריז, לאנדאן און ניו-יארק. דערשיינט אפט אין ראדיא און אין ראדיא-פארשטעלונגען, אין אוונטן פאר רעציטאציעס און הומאר. באטייליקט זיך אויך אין אייניקע פילמען ווי "עקזאדוס", "רק לא בשבת" און אנד.

שמואל עצמון

געבוירן אין בילגאריי (פוילן). געקומען קיין ארץ ישראל ווי א פרייוויליקער און זיך באטייליקט אין 1948 אין דער באפרייאונגס-מלחמה. פארענדיקט די דראמאטישע שול אין תל-אביב. אין 1958 געשאפן און אנגעפירט מיטן אוואנגארד- טעאטער "זוית". דאס טעאטער האט עקזיסטירט ביזן יאר 1968. אין יאר 1969 אריינגעטראטן אין נאציאנאל-טעאטער "הבימה", געשפילט אין אריבער 30 אויפפירונגען און פיל פון זיי רעזשיסירט. ער איז אויך באקאנט פון פילמען און טעלעוויזיע-אויפטריטן אין ישראל. ער איז דירעקטאר פון דעם יידישן טעאטער אין ישראל.

גריגורי לאמפע

א זון פון א בארימטער שוישפילער - משפחה. זיין מוטער. ריווא רופינא, האט געשפילט אין כארקאווער יידישן טעאטער, און זיין פאטער, מאריס לאמפע, האט געשפילט אין דער באוווסטער "ווילנער טרופע", וועלכע איז געווען טעטיק אין ווארשע.
גריגארי לאמפע האט געשפילט אין מאסקווער יידישן מלוכה - טעאטער. ער איז געווען א שילער פון שלמה מיכאעלס. לאמפע איז דארט אויפגעטראטן אין פארשידענע ראלן ביז דאס שליסן דעם טעאטער, אין יאר 1949, לויט סטאלינס באפעל. די טראגישע געשעענישן האבן אים באוויגן אריבערגיין צום באקאנטן רוסישן טעאטער "מאלא בראנאיא", אונטער דער אנפירונג פון געניאלן רעזשיסער אנאטאלי עפראס. לאמפע האט דארט געשפילט איבער 100 ראלן. ער האט אויך אנטייל גענומען אין 65 קינא-פילמען און ביי א 100 טעלעוויזיע - פראגראמען.
צווישן זיינע וויכטיקסטע ראלן אין יידישן רעפערטואר:
דער שדכן אין "פריילאכס", רעזשי שלמה מיכאעלס; פערציק אין "טביה דער מילכיקער". האצמאך אין "מכשפה" פון אברהם גאלדפאדען, און הערשלעלע אסטראפאליער.
מיט זיין עליה קיין ישראל האט זיך גריגארי לאמפע אנגעשלאסן צום טעאטער "די בריק" (הגש) .

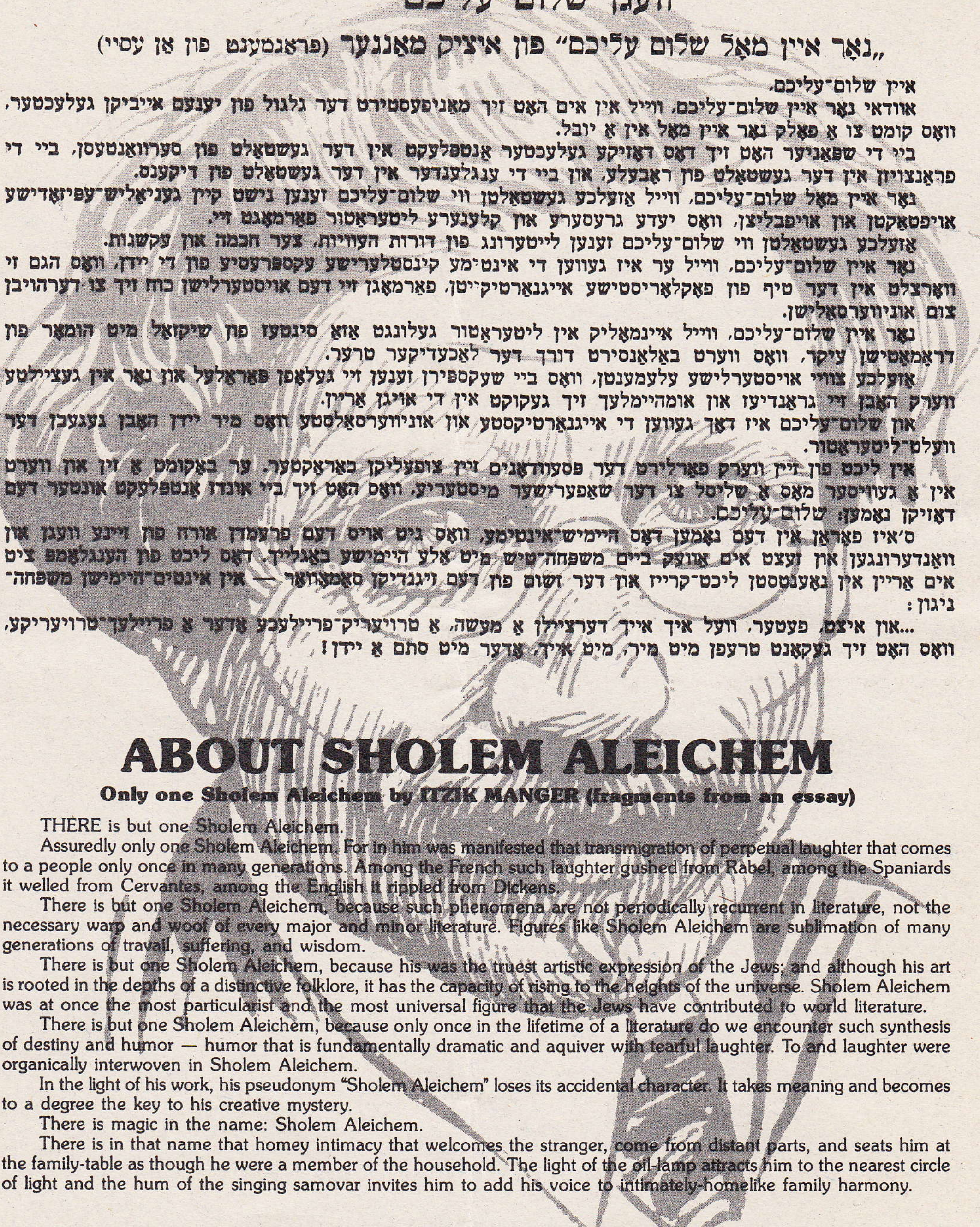

וועגן שלום עליכם

„נאָר איין מאָל שלום עליכם“ פון איציק מאַנגער (פראַגמענט פון אַן עסיי)

איין שלום־עליכם.

אודאי נאָר איין שלום־עליכם, ווייל אין אים האָט זיך מאַניפעסטירט דער גלגול פון יענעם אייביקן געלעכטער, וואָס קומט צו אַ פאָלק נאָר איין מאָל אין אַ יובל.

ביי די שפאַניער האָט זיך דאָס דאָזיקע געלעכטער אַנטפלעקט אין דער געשטאַלט פון סערוואַנטעסן, ביי די פראַנצויזן אין דער געשטאַלט פון ראַבעלע, און ביי די ענגלענדער אין דער געשטאַלט פון דיקענס.

נאָר איין מאָל שלום־עליכם, ווייל אַזעלכע געשטאַלטן ווי שלום־עליכם זענען נישט קיין גענאַליש־עפּיזאָדישע אויפטאַקטן און אויפבליצן, וואָס יעדע גרעסערע און קלענערע ליטעראַטור פאַרמאָגט זיי.

אַזעלכע געשטאַלטן ווי שלום־עליכם זענען לייטערונג פון דורות העוויות, צער חכמה און עקשנות.

נאָר איין שלום־עליכם, ווייל ער איז געווען די אינטימע קינסטלערישע עקספרעסיע פון די יידן, וואָס הגם זי וואָרצלט אין דער טיף פון פאָלקלאָריסטישע אייגנאַרטיק־ייטן, פאַרמאָגן זיי דעם אויסטערלישן כּח זיך צו דערהויבן צום אוניווערסאַלישן.

נאָר איין שלום־עליכם, ווייל איינמאָליק אין ליטעראַטור געלונגט אַזאַ סינטעז פון שיקזאַל מיט הומאָר פון דראַמאַטישן עיקר, וואָס ווערט באַלאַנסירט דורך דער לאַכעדיקער טרער.

אַזעלכע צוויי אויסטערלישע עלעמענטן, וואָס ביי שעקספּירן זענען זיי געלאָפן פּאַראַלעל און נאָר אין געציילטע ווערק האָבן זיי גראַנדיעז און אומהיימלעך זיך געקוקט אין די אויגן אַריין.

און שלום־עליכם איז דאָך געווען די אייגנאַרטיקסטע און אוניווערסאַלסטע וואָס מיר יידן האָבן געגעבן דער וועלט־ליטעראַטור.

אין ליכט פון זיין ווערק פאַרלירט דער פסעוודאָנים זיין צופעליקן כאַראַקטער. ער באַקומט אַ זין און ווערט אין אַ געוויסער מאָס אַ שליסל צו דער שאַפערישער מיסטעריע, וואָס האָט זיך ביי אונדז אַנטפּלעקט אונטער דעם דאָזיקן נאָמען: שלום־עליכם.

ס'איז פאַראַן אין דעם נאָמען דאָס היימיש־אינטימע, וואָס גיט אויס דעם פרעמדן אורח פון ווייטע וועגן און וואַנדערונגען און זעצט אים אַוועק ביים משפחה־טיש מיט אַלע היימישע באַגלייך. דאָס ליכט פון הענגלאָמפּ ציט אים אַריין אין נאָענטסטן ליכט־קרייז און דער זשום פון דעם זינגעדיקן סאַמאָוואַר — אין אינטים־היימישן משפחה־ניגון:

...און איצט, פעטער, וועל איך אייך דערציילן אַ מעשה, אַ טרויעריק־פריילעכע אָדער אַ פריילעך־טרויעריקע, וואָס האָט זיך געקאָנט טרעפן מיט מיר, מיט אייך, אָדער מיט סתם אַ יידן!

ABOUT SHOLEM ALEICHEM

Only one Sholem Aleichem by ITZIK MANGER (fragments from an essay)

THERE is but one Sholem Aleichem.

Assuredly only one Sholem Aleichem. For in him was manifested that transmigration of perpetual laughter that comes to a people only once in many generations. Among the French such laughter gushed from Rabel, among the Spaniards it welled from Cervantes, among the English it rippled from Dickens.

There is but one Sholem Aleichem, because such phenomena are not periodically recurrent in literature, not the necessary warp and woof of every major and minor literature. Figures like Sholem Aleichem are sublimation of many generations of travail, suffering, and wisdom.

There is but one Sholem Aleichem, because his was the truest artistic expression of the Jews; and although his art is rooted in the depths of a distinctive folklore, it has the capacity of rising to the heights of the universe. Sholem Aleichem was at once the most particularist and the most universal figure that the Jews have contributed to world literature.

There is but one Sholem Aleichem, because only once in the lifetime of a literature do we encounter such synthesis of destiny and humor — humor that is fundamentally dramatic and aquiver with tearful laughter. To and laughter were organically interwoven in Sholem Aleichem.

In the light of his work, his pseudonym "Sholem Aleichem" loses its accidental character. It takes meaning and becomes to a degree the key to his creative mystery.

There is magic in the name: Sholem Aleichem.

There is in that name that homey intimacy that welcomes the stranger, come from distant parts, and seats him at the family-table as though he were a member of the household. The light of the oil-lamp attracts him to the nearest circle of light and the hum of the singing samovar invites him to add his voice to intimately-homelike family harmony.

THIS PAGE KINDLY SPONSORED BY "LEO AND MINA FINK FUND"